

5.3.1.3. Măsuri de tranziție pentru România

Măsura	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 d (i) și articolul 34 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 24 și punctul 5.3.1.4.1 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr.1974/2006
Codul măsurii	141

Motivația sprijinului

În România, ca urmare a retrocedării terenurilor, majoritatea fermelor individuale se caracterizează printr-o putere economică redusă și orientare spre consum din producția proprie, având mai mult caracter de subsistență și semi-subsistență. Deschiderea acestora către piață este relativ redusă, atât în ceea ce privește input-urile necesare cât și output-urile.

Numărul de exploatații agricole care s-au înscris în baza de date a Agenției de Plăți și Intervenție în Agricultură, la data de 01.06.2007, a fost de 1.232.616, acestea utilizând o suprafață de 9.705.502 ha. Pentru a se putea înscrie în această bază de date, exploatațiile trebuie să dețină sau să exploateze suprafețe de minim 1 ha iar parcelele să nu aibă mai puțin de 0,3 ha.

Deoarece există un număr mare de ferme mici în România (de subsistență și semi-subsistență), pentru care nu există posibilități reale de restructurare, numărul fermelor luate în considerare pentru sprijin în vederea transformării lor în ferme comerciale, va include numai fermele de semi-subsistență între 2 și 8 UDE (aproximativ 350 mii de exploatații).

Astfel, exploatațiile din grupa 2-8 UDE sunt, de obicei, exploatații individuale tipice, iar procentul persoanelor juridice este foarte redus (0,5-2,1%). Diferența față de clasa de dimensiune economică 8-16 UDE este clară, activitatea agricolă fiind aici orientată spre comercializare (persoanele juridice având un procent de 10,9 % din totalul exploatațiilor acestei categorii). Sprijinirea fermelor medii-mici, adică a celor cu dimensiunea economică între 2 și 8 UDE, are marele avantaj că gestionează un segment de exploatații relativ omogen (cu media de 4,9 ha pentru grupa 2-4 UDE și 9,4 ha pentru grupa 4-8 UDE). Cum nu este de așteptat ca numărul de fermieri care vor depune cerere de sprijin să fie mai mare de un sfert din totalul beneficiarilor potențiali, această abordare este considerată cea mai realistă. Definiția provine dintr-un document strategic realizat de Institutul European din România (2006).

Specific României, unde relația exploatațiilor cu piața este mai puțin dezvoltată, planul de afaceri va pune accent pe vânzarea producției și nu atât pe realizarea de investiții, acestea din urmă reprezentând baza care va permite o schimbare a orientării exploatației, dar linia directoare o va constitui identificarea oportunităților de valorificare a producției. Sistemul de producție mixt al acestor exploatații nu diferă foarte mult de segmentul fermelor de subsistență (și anume, combinația granivore-culturi de câmp), însă există aici o orientare mai puternică spre piață. În plus, analiza veniturilor acestor gospodării relevă faptul ca o fermă din clasa 2-4,3 UDE poate acoperi necesarul de autoconsum al unei gospodării cu o medie de 1-3 membri. Totuși, pentru ca o fermă să își comercializeze o parte din producție, este nevoie de 2 până la 4 UDE suplimentare (*Calcul realizat de MADR*).

În fermele de semi-subsistență fermierii desfășoară diverse activități agricole de cultivare a plantelor și de creștere a animalelor, bazate pe tradiții specifice satului românesc. Aceste ferme se caracterizează printr-o structură de producție foarte diversificată, determinată de necesitățile

gospodăriei, precum și printr-o dotare tehnică redusă și necorespunzătoare, ceea ce împiedică creșterea productivității și obținerea unui surplus de produse destinate vânzării. Orientarea acestor ferme către piață necesită schimbarea sistemului de producție și implicit cheltuieli financiare suplimentare, pe care fermierii nu și le pot permite.

Sprrijinul acordat pentru restructurarea fermelor de semi-subsistență este un instrument menit să determine, în principal, o îmbunătățire a managementului însoțită de transformarea acestora în exploatații familiale comerciale, capabile să identifice noi oportunități de valorificare a producției. Se va acorda atenție fermelor de semi-subsistență din zonele defavorizate sau din zone cu importanță pentru mediu (HNV, Natura 2000). În scopul adaptării producției din punct de vedere calitativ la cerințele pieței, fermierii de semi-subsistență se pot asocia în grupuri de producători și pot accesa, de asemenea, măsurile ce vizează îmbunătățirea pregătirii profesionale și utilizarea serviciilor de consultanță.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Creșterea competitivității exploatațiilor agricole în curs de restructurare pentru facilitarea rezolvării problemelor legate de tranziție, având în vedere faptul că sectorul agricol și economia rurală sunt expuse presiunii concurențiale a pieței unice.

Obiective specifice

- Creșterea volumului producției destinate comercializării pentru ca fermele de semi-subsistență să devină viabile economic.
- Diversificarea producției în funcție de cerințele pieței și introducerea de noi produse.

Obiective operaționale

Asigurarea sprijinirii veniturilor necesare în perioada de restructurare a fermelor de semi-subsistență pentru mai buna utilizare a resurselor umane și a factorilor de producție, prin:

- stimularea spiritului antreprenorial;
- diversificarea activităților și veniturilor.

Domeniul de acțiune

Sprrijinul acordat prin această măsură are scopul de a asigura veniturile necesare în perioada de restructurare și transformarea fermelor de semi-subsistență în exploatații orientate către piață, prin utilizarea durabilă a factorilor de producție, îmbunătățirea managementului prin diversificarea producției agricole, precum și introducerea de tehnologii performante adaptate condițiilor locale. Ca urmare, implementarea măsurii va conduce la creșterea veniturilor acestor ferme concomitent cu scăderea costurilor de producție.

Tipul sprijinului

Sprrijinul public nerambursabil se va acorda sub forma unei sume fixe anuale.

Definirea beneficiarilor

Sprrijinul se acordă fermierilor așa cum sunt definiți în subcapitolul 5.2. . Aceștia sunt persoane fizice și persoane fizice autorizate în vârstă de până la 62 de ani²⁹, care prezintă un Plan de afaceri pentru restructurarea exploatației agricole..

Persoanele fizice neautorizate încă vor fi acceptate ca beneficiari potențiali dacă se angajează să se autorizeze ³⁰ până la data încheierii contractului de finanțare.

Definiția fermei de semi-subsistență ținând cont de dimensiunea minimă și/sau maximă a acesteia, procentul producției vândute și/sau nivelul de venit al fermelor

Ferma de semi-subsistență este ferma care produce, în principal, pentru consumul propriu, dar care comercializează și o parte din producția realizată. Dimensiunea economică a fermelor de semi-subsistență poate varia între 2-8 UDE. Pentru a deveni viabilă, ferma de semi-subsistență poate desfășura și activități non-agricole generatoare de venituri.

Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploatații agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploatației (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unități de dimensiune economică este de 1.200 Euro.

Definirea viitoarei viabilități economice

După o perioadă de trei ani de la acordarea sprijinului, viabilitatea economică a fermei de semi-subsistență va fi demonstrată prin creșterea cu 20% a producției destinate comercializării și prin creșterea cu minim 3 UDE a dimensiunii exploatației, comparativ cu situația inițială menționată în planul de afaceri.

Sumarul cerințelor planului de afaceri

Planul de afaceri întocmit pentru obținerea sprijinului în cadrul acestei măsuri trebuie să cuprindă următoarele cerințe:

- O scurtă descriere a situației curente;
- Obiectivele restructurării;
- După caz, investițiile necesare pentru atingerea obiectivelor;
- Schimbările de management vizate;
- Pregătirea profesională vizată;
- Tipul și cantitatea produselor obținute în timpul și după restructurare, inclusiv oportunitățile de piață;

²⁹ Limita de vârstă a avut în vedere procentul ridicat al fermelor de semisubsistență, conduse de persoane la pensie. Măsura vizează acei fermieri care dispun nu numai de motivație ci și de ani suficienți de muncă pentru dezvoltarea unor exploatații viabile și evitarea oricăror suprapuneri ale sprijinului pentru restructurare cu sprijinul furnizat de pensiile de stat.

³⁰ Procedura de autorizare a persoanelor fizice este simplă și se realizează la nivelul administrației locale. Aceasta procedură oferă cadrul legal pentru a dezvolta o activitate comercială. Numărul de persoane fizice autorizate din agricultură va fi cunoscut, grație existenței Registrului de autorizare.

- Demonstrarea viitoarei viabilități economice: costuri, venituri și cheltuieli realizate, modalitatea de asigurare a consumului propriu și creșterea cantității producției destinată comercializării;
- Evaluarea principalelor riscuri;
- Elemente referitoare la îndeplinirea cerințelor de mediu, în special când exploatația se află într-o zonă cu importanță pentru mediu (HNV, Natura 2000);
- Graficul de timp pentru restructurare, inclusiv obiective și etape.

Beneficiarul poate prezenta în planul de afaceri detalii despre sprijinul pe care dorește să-l obțină și prin accesarea altor măsuri din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală.

În Planul de afaceri prezentat, beneficiarul poate include venituri generate de activitatea agricolă desfășurată pe terenuri luate în arendă pe o perioadă de timp corespunzătoare cel puțin perioadei acoperite de planul de afaceri.

Planul de afaceri trebuie să includă toate detaliile privind investițiile care se realizează atât din sprijinul acordat prin măsură cât și/sau prin accesarea măsurii 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”. Elaborarea Planului de afaceri va putea fi sprijinită prin măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori” și constituie document justificativ pentru accesarea măsurii 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”.

Verificarea conformității cu planul de afaceri se va realiza după o perioadă de 3 ani de la acordarea sprijinului. Dacă la verificare ferma de semi-subsistență nu îndeplinește conformitatea cu planul de afaceri, aceasta nu va mai beneficia de sprijin în următorii 2 ani, cu excepția situației când neconformitatea acestuia a fost determinată de cauze independente de voința beneficiarului, definite ca fiind cauze de forță majoră: inundații, secetă prelungită, furtuni etc., pentru care se întocmesc dosare de către comisiile locale de specialitate, constituite în acest scop.

Fermierii care beneficiază de sprijin prin această măsură sunt obligați să urmeze, în primii trei ani de la primirea sprijinului, un curs de formare profesională prin măsura 111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe” în cel puțin unul din domeniile: managementul exploatației agricole, contabilitatea fermei, protecția mediului, agricultură ecologică etc.

Ca urmare, potențialii beneficiari, în special cei din zonele cu importanță pentru mediu vor putea să își dezvolte acele mijloace și practici agricole care să conducă la conservarea biodiversității și protejarea ecosistemelor naturale (ex. pajiști, pășuni, fânețe). De asemenea, fermele de semisubsistență care accesează măsura de agro-mediu vor fi prioritare, acestea având ca scop nu numai rațiuni economice, dar și de mediu.

Criteriile de selecție pentru fermele de semi-subsistență:

- să facă parte dintr-o formă asociativă recunoscută conform legislației naționale în vigoare (de exemplu: grup de producători, cooperativă etc.);
- să acceseze măsura de agromediu;
- să fie în zonă defavorizată;
- să aparțină tinerilor fermieri;
- să realizeze o investiție, în special o investiție pentru îndeplinirea conformității cu standardele comunitare.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate.

Sistemul de selecție este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecție”

Volumul sprijinului

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri este de 1.500 de Euro/an/fermă de semi-subsistență.

Durata sprijinului

Sprijinul se acordă pentru o perioadă de maxim 5 ani pentru cererile aprobate înainte de 31 decembrie 2013.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total: 476.077.390 Euro
Cheltuială publică: 476.077.390Euro

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Complementaritatea cu alte măsuri din FEADR și alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (111 „Formare profesională, informare și difuzare de cunoștințe”, 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”, 142 „Înființarea grupurilor de producători”, 143 „Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță pentru agricultori”), din Axa II și Axa III.

Pentru încurajarea fermelor de semi-subzistență să intre pe piață, beneficiarii sprijinului acordat prin această măsură pot accesa concomitent mai multe măsuri în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală. De exemplu, un fermier de semi-subzistență poate să acceseze măsurile care vizează formarea profesională și serviciile de consultanță. După caz, fermierul poate accesa și măsura de modernizare a exploatațiilor agricole, sau alte măsuri cum ar fi: înființarea grupurilor de producători, dezvoltarea de activități non-agricole și acordarea de plăți compensatorii pentru agro-mediu, în special pentru agricultura ecologică.

De asemenea sprijinul este complementar acțiunilor prevăzute în cadrul măsurilor din alte Fonduri:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr total de ferme de semi-subzistență sprijinite Împărțite în funcție de: • dimensiunea fermei	76.172
Rezultat	Număr ferme intrate pe piață60.938	
Impact*	Creșterea economică (mil.euro)	2.483
	Creșterea productivității muncii	Creștere anuală cu 8%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiționali

Tip de indicator	Indicator	Ținta 2007 - 2013
Realizare	Număr de ferme de semi-subsistență sprijinite	76.172
	Împărțite în funcție de statutul juridic:	
	• persoane fizice	60.938
	• persoane juridice	15.234
	din care:	7.617
	• conduse de femei	11.426
	• conduse de tineri sub 40 de ani	
	• din zone defavorizate	15.238
	• care aplică pentru agromediu	7.617
Rezultat	Număr de ferme care introduc noi produse	30.470